

بنام خداوند دادگر و عادل

در جرایم رسانه‌ی مسوول کیست؟

Who is Responsible in Press Crimes?

ارائه کننده:

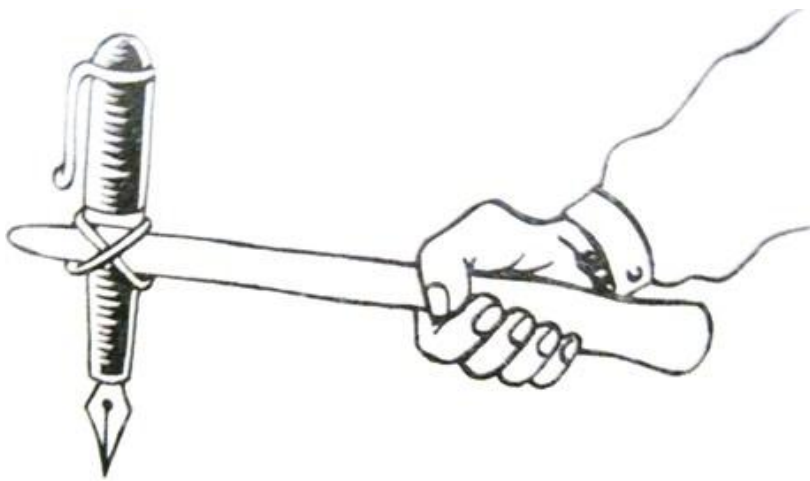
فیصل کریمی استاد ژورنالیزم دانشگاه هرات

پنجمشنبه ۲۶ ثور ۱۳۹۶

مسوول کیست؟

هنگامی که در رسانه ها مطالبی به نشر می رسد که جرم محسوب می شود، این سوال پیش می آید که مسؤل این جرم و خطا چه کسی است؟

مهرنگار
سنیواپی

در جرایم رسانه‌ی مسئول چه کسی است؟

به موجب ماده ۲۴ قانون اساسی افغانستان، جرم یک عمل شخصی است و در نتیجه تنها شخصی که مرتکب عمل جرم شده، مجرم محسوب می‌گردد.

اما باید بدانیم که در رسانه‌ها این گونه نیست. چرا که موضوعات منتشر شده در رسانه‌ها حاصل تلاش چندین نفر است.

در ضمن ممکن است نوشته‌ی در روزنامه‌ها بدون امضاء باشد.

در جرایم رسانه‌ی مسئول چه کسی است؟

در قانون جزا افغانستان در ماده ۲۳۷ آمده است: «هرگاه جرایم مندرج در قانون توسط روزنامه‌ها صورت گیرد مدیر مسئول و نویسنده به صفت فاعلین اصلی به مجرد نشر محکوم می‌شوند و اگر فاعلین اصلی تشخیص شده نتواند طبع کننده، توزیع کننده و عرضه کننده مجازات می‌شوند.»

اما در مورد جرایم رسانه‌های مانند رادیو، تلویزیون و تلویزیون های کیبلی و اینترنت چه باید کرد؟

در مسئولیت ارتکاب جرم مطبوعاتی سلسله مراتب در نظر گرفته می-شود.
در این سلسله صاحب امتیاز، مدیر مسئول، خبرنگار و دیگر عاملین بر پایه
مراتب مسئول هستند.

همین مسأله است که کیفردهی به مجرم مطبوعاتی را دشوار می-سازد؛
چون در جرم مطبوعاتی افراد متعددی چون نویسنده، مدیر مسئول، سردبیر،
خبرنگار، ویراستار، ناشر و توزیع کننده شامل هستند.

در جرایم رسانه‌ی مسئول چه کسی است؟

در ماده ۳۹ قانون رسانه‌های همگانی افغانستان آمده است:

"مدیر مسئول در برابر نشر مضامین، محتویات، برنامه و تولید برنامه‌های هنری، آموزشی و تبلیغاتی خویش در رسانه‌های همگانی یا مؤسسات مسئول می‌باشد."

چگونگی کیفر دهی به مجرم مطبوعاتی

در این ارتباط سه نظریه وجود دارد:

- نظریه مسؤولیت جمعی
- نظریه ترتیبی
- مجازات بر اساس غفلت

چه سازمان هایی باید به جرایم رسانه یی رسیدگی نمایند؟

در بند اول ماده چهل و دوم قانون رسانه ها آمده است:

“ به منظور تنظیم بهتر فعالیت رسانه های همگانی کمیسیون رسانه های همگانی به ترکیب هفت نفر عضو از میان شخصیت های مسلکی با تحصیلات عالی و با تجربه ژورنالیزم با در نظر داشت ترکیب قومی و جنسیتی ایجاد می گردد.”

چه سازمان هایی باید به جرایم رسانه یی رسیدگی نمایند؟

در بندهای سوم، چهار و پنجم ماده چهل و سه قانون رسانه های همگانی در مورد وظایف کمیسیون رسانه های همگانی آمده است که:

نظارت از فعالیت رسانه های همگانی، رسیدگی به شکایت از رسانه ها و حل منازعات حقوقی آنان و احاله تخطی های جرمی رسانه های همگانی به مراجع عدلی از صلاحیت های کمیسیون رسانه های همگانی است.

استثنای‌های آزادی رسانه‌ها

در برخی موارد استثنایی، می‌توان آزادی رسانه‌ها را محدود نمود. این موارد در کشورهای غربی به عنوان اصول از پیش تعیین شده مورد تأیید قرار گرفته است.

حتی در کشورهایی که نظام تنبیهی رسانه‌ها وجود دارد، موارد استثنایی وجود دارد که در آن آزادی رسانه‌ها محدود می‌شود.

استثنای‌های آزادی رسانه‌ها

قانون‌گذاران نیز دلایل موجهی برای این کار خود دارند. در قوانین برخی از کشورها این موارد استثنایی به قرار ذیل اند:

- الف) استثنای‌های مربوط به شرایط غیرعادی
- ب) استثنای‌های مربوط به برخی نشریات خاص

الف) استثناءهای مربوط به شرایط غیرعادی

در زمان جنگ شرایط خاص است و انتشار هر خبری چه عمدی و چه غیرعمدی ممکن است امنیت کشور و حیات ساکنان آن را به خطر اندازد. لذا موضوعاتی که در زمان جنگ از طریق رسانه ها منتشر می گردد، باید کنترل شود.

حتی در این شرایط پخش برخی از رسانه ها ممکن است به صورت موقت متوقف گردد.

در قانون رسانه های همگانی افغانستان در ماده هفدهم در مورد حالت اضطرار آمده است:

"در حالت اضطرار اداره رادیو و تلویزیون ملی افغانستان به طور کامل زیر نظر رئیس جمهور عمل می نماید."

ب) استثناء‌های مربوط به برخی نشریات خاص

- استثناء‌های دیگری که آزادی رسانه ها در آن محدود می شود، مربوط به برخی از رسانه های خاص مانند رسانه یی مربوط به کودکان و نوجوانان، رسانه های خارجی و رسانه های مربوط به مسایل و موضوعات قضایی است.
- در رسانه هایی که مطالب مربوط به کودکان را درج می کنند، هرگونه مسایلی با جنبه های غیراخلاقی و فیلم های خشونت آمیز ممنوع است. اگر این مسایل برای کودکان نمایش داده شود، خلاف اخلاق رسانه ها می باشد.

در اغلب کشورها رسانه‌هایی که مسایل قضایی را منتشر می‌کنند به طور استثنایی مورد نظارت قرار می‌گیرند.

اگر استثناء در بخش مسایل قضایی وجود نداشته باشد، ممکن است به حفظ آبروی اشخاص و حتی به روند سالم و بی طرفانه محکمه صدمه وارد شود.

در نهایت...

در یک نتیجه گیری از مبحث جرایم رسانه‌ی و استثناءهای آزادی رسانه باید خاطر نشان نمود که اگر رسانه‌ها بدون در نظرگرفتن قوانین یک کشور به پخش هر گونه مسایل پردازند در حقیقت اصول و معیارهای اخلاقی را زیر پا گذاشته‌اند.

یک دسته از استثناءها مربوط به شرایط خاص مثل جنگ، حکومت نظامی و حالت فوق العاده است. دسته دیگر استثناءها مربوط به رسانه‌های خاص مثل نشریات کودکان، رسانه‌های خارجی و رسانه‌های حاوی مسایل قضایی‌اند.

نکته:

" اگر مجازات از نظر اجتماعی متضمن هیچ گونه فایده‌ی هم نباشد، باید مجرم را مجازات نمود تا عدالت رعایت گردد. "

کانت

پرسش

